

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

21.08.2018

м. Київ

№ 306

Про затвердження Методичних
рекомендацій щодо розроблення
проектів створення природних
територій та об'єктів природно-
заповідного фонду України

З метою забезпечення уніфікованого підходу до розроблення та затвердження проектів створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду, з урахуванням підпунктів 51 та 57 пункту 4 Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 січня 2015 р. № 32

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Методичні рекомендації щодо розроблення проектів створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, що додаються.

2. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Полуйка В.Ю.

Міністр

Остап СЕМЕРАК

* 023729

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Міністерства екології та
природних ресурсів України

21.08. 2018 р. № 306

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ **щодо розроблення проектів створення природних** **територій та об'єктів природно-заповідного фонду України**

I. Загальні положення

1.1. Ці Методичні рекомендації розроблені з метою забезпечення уніфікованого підходу до розроблення та затвердження проектів створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду України – природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ.

1.2. Ці Методичні рекомендації не є нормативно-правовим актом, не встановлюють нових правових норм та відтворюють позицію Мінприроди як уповноваженого органу державного управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду.

1.3. У цих Методичних рекомендаціях узагальнено та використано практику Мінприроди, а також напрацювання органів місцевої влади та наукових установ. Використовуючи зазначені матеріали, на основі законодавства України запропоновано базові положення для розроблення проектів створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.

II. Визначення термінів

У цих Методичних рекомендаціях терміни вживаються в таких значеннях:

проект створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду (далі – Проект створення) – документ, на підставі якого готуються рішення про створення чи оголошення території або об'єкта природно-заповідного фонду (далі – ПЗФ), визначаються його межі, розробляється Положення про цю територію або об'єкт та Проект організації його території (якщо його розроблення передбачено Законом України «Про природно-заповідний фонд України» (далі – Закон);

спеціалізовані проектні та наукові установи – установи, підприємства та організації, до видів діяльності яких згідно з установчими документами належать наукові дослідження та/або розробки.

Інші терміни вживаються у цих Методичних рекомендаціях у значеннях, визначених законодавством України.

III. Загальні вимоги до Проекту створення

3.1. Відповідно до статті 52 Закону центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, забезпечує розробку спеціалізованими проектними та науковими установами Проектів створення природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, заказників, пам'яток природи загальнодержавного значення.

Розроблення проектів створення регіональних ландшафтних парків, заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи місцевого значення забезпечується структурними підрозділами відповідних обласних, Київської, чи Севастопольської міських державних адміністрацій, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері охорони навколишнього природного середовища (далі – уповноважені органи).

3.2. У ході розроблення Проекту створення рекомендується проводити консультації із заінтересованими сторонами шляхом проведення нарад, круглих столів, особистих зустрічей тощо.

3.3. У випадку, коли розроблення Проекту створення здійснюється окремо за розділами, Мінприроди або уповноважені органи упорядковують всі розділи Проекту створення в цілісний документ.

3.4. Оформлення титульної сторінки Проекту створення передбачає зазначення назви документу «Проект створення», найменування категорії та власної назви території або об'єкта ПЗФ, найменування установи та посади особи, яка розробляє (упорядковує) Проект створення (включаючи особистий підпис, ініціали, прізвище та дату упорядкування). Після титульної сторінки слідує зміст Проекту створення, що включає перелік його розділів та додатків:

3.5. Проект створення (або його розділи) рекомендується подавати Мінприроди або уповноваженому органу в електронному вигляді та у трьох паперових примірниках, завірених розробником.

IV. Склад Проекту створення

4.1. Основні розділи Проекту створення:

клопотання про створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ; наукове обґрунтування необхідності створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ; матеріали погодження створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ власниками та первинними користувачами природних ресурсів у межах територій, рекомендованих для заповідання, іншими організаціями, визначеними законодавством; картографічні матеріали.

Крім основних розділів у Проект створення доцільно включати зміст, вступ та висновки. У вступі викладається мета, обґрунтування необхідності та підстави створення території або об'єкта ПЗФ, інформація про межі і площу, позицію заінтересованих сторін, опис процесу підготовки Проекту створення тощо. У висновку вказується прогноз впливу та результатів створення території або об'єкта ПЗФ.

V. Клопотання про створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ

5.1. Клопотання про створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ (далі – клопотання) складається із:

обґрунтування необхідності створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ певної категорії;

характеристики природоохоронної, наукової, естетичної та іншої цінності природних комплексів та об'єктів, що пропонуються для заповідання;

відомості про місцезнаходження, розміри, характер використання, власників та користувачів природних ресурсів;

відповідний картографічний матеріал.

VI. Наукове обґрунтування необхідності створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ

6.1. Орієнтовний зміст наукового обґрунтування необхідності створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ наведено в додатку 1 до цих Методичних рекомендацій.

6.2. У розділі «Назва та категорія» обґрунтовується вибір назви та категорії території або об'єкта ПЗФ, що пропонується створити або оголосити.

6.3. Розділ «Характеристика території».

6.3.1. У пункті «Адміністративні відомості» зазначаються відомості про місцезнаходження території або об'єкта ПЗФ із зазначенням орієнтирів, його адміністративне розташування, топоніміку, орієнтовну площу, характер використання території і природних ресурсів на момент розроблення Проекту створення.

Для території або об'єкта ПЗФ, управління яким відповідно до Закону, буде здійснюватися спеціальною адміністрацією, додатково подаються відомості про ділянки, що надаються йому в постійне користування, або входять до його складу без вилучення у землекористувачів/землевласників.

Відомості про місцезнаходження та опис меж території або об'єкта ПЗФ надаються відносно орієнтирів, які можливо чітко визначити на місцевості та на картографічних матеріалах з урахуванням меж водних об'єктів, особливостей ландшафту, природних угідь, об'єктів інфраструктури, доріг, просік, меж населених пунктів, меж землекористувань тощо.

При описі адміністративно-територіального розташування зазначаються область, район, об'єднана територіальна громада, а в межах населеного пункту його назва, адреса тощо. У разі розміщення проекрованої території або об'єкта ПЗФ на землях лісового фонду – зазначається назва лісокористувача, лісництва, номери кварталів і виділів.

Щодо топоніміки: у разі наявності інформації про власні назви урочищ, місцевостей, народних найменувань території та її частин, що використовується місцевим населенням або використовувалася раніше – рекомендується вказувати їх. Доцільно також використовувати власні назви географічних об'єктів при визначенні назв проєктованих територій або об'єктів ПЗФ.

6.3.2. У пункті «Загальні відомості про територію» зазначаються відомості про геологію/літологію, геоморфологію/орографію, гідрологію, клімат, ґрунти/субстрати; біогеографічний контекст.

6.3.3. У пункті «Інформація про користувачів та власників земельних ділянок, запропонованих для заповідання» зазначається повна назва користувачів та власників земельних ділянок, площа та форма власності на кожен земельну ділянку, категорія земель. У разі включення земельних ділянок, які перебувають у запасі, вказується категорія земель та найменування органу влади, якому надано право ними розпоряджатися. У разі включення земельних ділянок, які перебувають у складі лісового фонду вказується інформація про лісництва, квартали та виділи, які заповідаються.

6.3.4. У пункті «Обґрунтування природної цінності» зазначається інформація про:

флору та рослинність – видове та ценотичне різноманіття рослинного світу та стан його збереження, рідкісні та зникаючі види рослин (занесені до Червоної книги України, регіональних охоронних списків та переліків міжнародного рівня (Червоний список МСОП, додатки до конвенцій тощо); типові та рідкісні рослинні угруповання Зеленої книги України. Таксономічні назви даються українською мовою або українською та латиною;

фауну – видове різноманіття тваринного світу та стан його збереження, рідкісні та зникаючі види тварин (занесені до Червоної книги України, регіональних охоронних списків та переліків міжнародного рівня (Червоний список МСОП, додатки до конвенцій тощо). Таксономічні назви даються українською мовою або українською та латиною;

різноманіття природних оселищ – у тому числі рідкісні типи природних оселищ згідно з Резолюцією № 4 (1996) Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (далі – Бернська конвенція).

6.3.5. У пункті «Соціально-економічна характеристика та культурна цінність території» зазначаються відомості про історію та археологію; етнографічні особливості території; організацію та використання території в минулому, місцеві громади та населення, традиційне землекористування; промисловість, видатні та мальовничі об'єкти; архітектурні об'єкти культурної спадщини, релігійні особливості території.

6.3.6. У пункті «Існуючі території або об'єкти ПЗФ та природоохоронні території міжнародного значення в межах території, запропонованої для заповідання» зазначаються назви, площі, місцезонашування та надаються копії рішень, якими створені існуючі території та об'єкти природно-заповідного фонду. Тут також зазначаються водно-болотні угіддя міжнародного значення, об'єкти Смарагдової мережі (Бернська конвенція), до складу яких входить територія, запропонована для заповідання.

6.3.7. Пункт «Визначення та оцінка проблем, що вимагають втручання, у тому числі викликаних діяльністю людини на прилеглих територіях, їх ранжування» містить відомості про житлове та промислове будівництво, сільське господарство та аквакультуру, енергетику та видобувну

промисловість, транспорт, використання природних ресурсів (заготівля деревини, полювання, збір ягід, грибів, лікарських трав, випасання тощо), рекреацію та туризм, вплив діяльності людини, інвазійні та інші проблемні види, забруднення (викиди, скиди, відходи), геологічні процеси (зсуви, землетруси тощо), зміну клімату і погодні умови, меліоративні системи і та гідротехнічні споруди, транскордонні впливи, інші загрози та їх ранжування за ступенем впливу.

6.3.8. У пункті «Перелік видів діяльності, що пропонується заборонити або обмежити» за результатами визначення та оцінки проблем формується перелік видів діяльності, які пропонується повністю заборонити або обмежити у межах проектованої території або об'єкта ПЗФ із зазначенням відповідних обмежень. Запропоновані заборони та обмеження можуть бути диференційовані у часі та територіально.

6.3.9. У пункті «Перелік дозволених видів діяльності» формується перелік видів діяльності, які можуть здійснюватися у межах проектованої території або об'єкта ПЗФ із зазначенням (за необхідності) відповідних обмежень. Здійснення цих видів діяльності може бути обмежене у часі та територіально.

6.4. У пункті «Пропозиції стосовно заходів щодо провадження відповідно до законодавства та вимог міжнародних договорів природоохоронної, науково-дослідної, рекреаційної, господарської діяльності, охорони, відтворення та використання природних комплексів та об'єктів, які передбачається здійснити протягом п'яти років після створення, а також стратегії розвитку території/об'єкта ПЗФ на 10 років (включається до обґрунтування лише для територій або об'єктів ПЗФ, управліннями якими буде здійснюватися спеціальними адміністраціями)» надаються пропозиції щодо основних стратегічних завдань, на виконання яких буде спрямована діяльність території/об'єкта ПЗФ впродовж 10 років, та найважливіші заходи, які пропонується здійснити впродовж п'яти років. Зазначаються заходи, які матимуть безпосередній вплив на розвиток місцевих громад.

6.5. Розділ «Соціально-економічне обґрунтування (включається тільки до обґрунтування створення територій або об'єктів ПЗФ, управліннями якими буде здійснюватися спеціальними адміністраціями)»

6.5.1. У пункті «Обґрунтування та схема попереднього функціонального зонування території, запропонованої для заповідання, пропозиції щодо земельних ділянок для передачі у постійне користування об'єкта, що матиме спеціальну адміністрацію (тільки для біосферних заповідників, національних природних та регіональних ландшафтних парків)» з огляду на природні та інші цінності території установи ПЗФ, розташування населених пунктів, можливі негативні впливи тощо, обґрунтовується її попереднє зонування та розробляється відповідна схема, а також пропозиції щодо земельних ділянок, які надаються установі ПЗФ у постійне користування.

6.5.2. У пункті «Пропозиції щодо створення охоронних зон, їх меж та режиму» надається обґрунтування необхідності створення охоронних зон

навколо території або об'єкта ПЗФ чи окремих його ділянок та їх пропонуваній режим.

6.5.3. У пункті «Соціально-економічні та екологічні наслідки створення території або об'єкта ПЗФ» зазначається інформація про наслідки та вплив від створення території або об'єкта ПЗФ на навколишнє природне середовище та соціально-економічний розвиток, зокрема у сфері рекреаційної діяльності, будівництва, зайнятості населення, сільського та лісового господарства, у галузі освіти та культури тощо.

6.5.4. У пункті «Розроблення економічних показників розвитку території або об'єкта ПЗФ» зазначається розрахунок чисельності штатних працівників та коштів на її утримання, оцінка існуючої та підготовка пропозицій щодо розвитку матеріально-технічної бази установи ПЗФ. При розробленні економічних показників рекомендується врахувати наказ Мінфіну від 21.03.2008 № 428 «Про затвердження Методики проведення фінансово-економічних розрахунків при підготовці проекту акта Кабінету Міністрів України та законопроекту, що вноситься у порядку законодавчої ініціативи Кабінетом Міністрів України на розгляд Верховної Ради України».

VII. Матеріали погодження власників та первинних користувачів природних ресурсів у межах територій, рекомендованих для заповідання, інших організацій, визначених законодавством

7.1. Під матеріалами погодження створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ розуміється:

лист Мінприроди або відповідного уповноваженого органу про схвалення клопотання про створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ;

листи-погодження всіх власників та первинних користувачів природних ресурсів у межах територій, рекомендованих для заповідання, з зазначенням площ відповідних земельних ділянок. Листи-погодження лісокористувачів рекомендується надавати із інформацією про лісництва, квартали та виділи, які заповідаються;

довідка територіального органу або підрозділу Держгеокадастру, яка дає інформацію про правовий статус земельних ділянок, запроектованих для заповідання, власників і користувачів цих ділянок;

лист-погодження уповноваженого органу у разі створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ загальнодержавного значення, який зазначає перелік користувачів та власників, земельні ділянки яких пропонується заповісти, їх повні найменування і підпорядкованість землекористувачів та найменувань власників, площ та форм власності на кожну земельну ділянку, категорія земель та найменування органу влади, якому надано право розпоряджатися земельними ділянками, які перебувають у запасі;

інші листи-погодження, у разі наявності.

7.2. У разі створення об'єкта, управління яким відповідно до Закону, буде здійснюватися спеціальною адміністрацією, в матеріалах погодження рекомендується окремо зазначати земельні ділянки, які вилучаються з

користування та надаються у постійне користування установі ПЗФ, та ті, що включаються до її складу без вилучення з користування, а за необхідності – на яких умовах надано погодження.

VIII. Картографічні матеріали до створення об'єкта або території ПЗФ

8.1. Картографічні та планово-картографічні матеріали рекомендується оформлювати у векторному та паперовому форматі з використанням геоінформаційних систем та нанесенням на топографічну основу або ортофотоплан, публічну кадастрову карту чи на матеріали космічної зйомки.

8.2. У картографічні матеріали доцільно включати:

- картосхему із відображенням меж території або об'єкта ПЗФ; окремих користувачів та власників земельних ділянок; земельних ділянок, що мають вилучатися та надаватися території або об'єкта ПЗФ у постійне користування або входять до його складу без вилучення із зазначенням в експлікаціях площ ділянок;

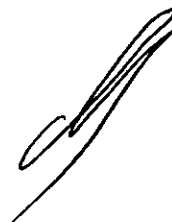
- картосхеми або оглядової карти розташування проектованої території або об'єкта ПЗФ відносно прилеглих меж адміністративно-територіального устрою, населених пунктів та транспортного сполучення формату А4-А3 у масштабі 1:50000 – 1:200000 (в залежності від розміру об'єкта ПЗФ). Для малих за площею об'єктів (орієнтовно до 1-5 га, особливо розміщених у населених пунктах або серед інших забудованих територій), робиться більш великомасштабна ситуаційна схема (1:5000 – 1:10000), яка показує розміщення відносно вулиць, кварталів чи прилеглих будівель (*наприклад: вікові дерева, джерела тощо*);

- картосхеми попереднього функціонального зонування території для території або об'єкта ПЗФ тих категорій, для яких відповідно до Закону провадиться функціональне зонування.

8.3. Картографічні матеріали, зазначені в пункті 8.1.1. цих Методичних рекомендацій, рекомендується подавати завіреними їх розробником, землевласниками/землекористувачами чи органом, якому надано право розпоряджатися земельною ділянкою, уповноваженим органом та територіальними органами Держгеокадастру. Інші картографічні матеріали завіряються розробником.

8.4. За наявності доцільно додавати й інші карти і схеми, які інформують про склад земель включених у межі ПЗФ (викопювання з планшетів лісовпорядкування чи планів лісонасаджень, з графічних матеріалів землевпорядної та містобудівної документації тощо); рослинний і тваринний світ, ландшафти, оселища, історико-культурні, рекреаційні об'єкти тощо.

**Заступник директора департаменту –
начальник відділу**

С.Р. Матвеев

Додаток
до Методичних рекомендацій щодо
розроблення проектів створення
природних територій та об'єктів
природно-заповідного фонду України
(пункт 6.1. розділу VI)

ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ НАУКОВОГО ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СТВОРЕННЯ ЧИ ОГОЛОШЕННЯ ТЕРИТОРІЇ АБО ОБ'ЄКТА ПЗФ

1. Назва та категорія.
2. Характеристика території.
 - 2.1. Адміністративні відомості.
 - 2.2. Загальні відомості про територію.
 - 2.3. Інформація про користувачів та власників земельних ділянок, запропонованих для заповідання.
 - 2.4. Обґрунтування природної цінності.
 - 2.5. Соціально-економічна характеристика та культурна цінність території.
 - 2.6. Існуючі території або об'єкти ПЗФ та природоохоронні території міжнародного значення в межах території, запропонованої для заповідання.
 - 2.7. Визначення та оцінка проблем, що вимагають втручання, у тому числі, викликаних діяльністю людини на прилеглих територіях, їх ранжування.
 - 2.8. Перелік видів діяльності, що пропонується заборонити або обмежити.
 - 2.9. Перелік дозволених видів діяльності.
3. Пропозиції стосовно заходів щодо провадження відповідно до законодавства та вимог міжнародних договорів природоохоронної, науково-дослідної, рекреаційної, господарської діяльності, охорони, відтворення та використання природних комплексів та об'єктів, які передбачається здійснити протягом п'яти років після створення, а також стратегії розвитку території/об'єкта ПЗФ на 10 років (включається до обґрунтування лише для територій або об'єктів ПЗФ, управліннями якими буде здійснюватися спеціальними адміністраціями).
4. Соціально-економічне обґрунтування (включається до обґрунтування лише для територій або об'єктів ПЗФ, управліннями якими буде здійснюватися спеціальними адміністраціями).
 - 4.1. Обґрунтування та схема попереднього функціонального зонування території, запропонованої для заповідання, пропозиції щодо земельних ділянок для передачі у постійне користування об'єкта, що матиме спеціальну адміністрацію (тільки для біосферних заповідників, національних природних та регіональних ландшафтних парків).
 - 4.2. Пропозиції щодо створення охоронних зон, їх меж та режиму.
 - 4.3. Соціально-економічні та екологічні наслідки створення території або об'єкту ПЗФ.
 - 4.4. Розроблення економічних показників розвитку території або об'єкта ПЗФ.

**Заступник директора департаменту –
начальник відділу**

С.Р. Матвеев